

Створення системи контролю за безпечністю харчових продуктів на основі оцінки ризиків у циклі виробництва та збуту молочних продуктів в Україні

- Загальні правові та організаційні засади, основні принципи і порядок здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, повноваження органів державного нагляду (контролю), їх посадових осіб і права, обов'язки та відповідальність суб'єктів господарювання під час здійснення державного нагляду (контролю) передбачені в Законі України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності" та у спеціальних галузевих законах.

Закон України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності"

- Відповідно до положень Закону з метою оптимального розподілу та використання ресурсів органів державного нагляду (контролю) та запобігання порушенню вимог законодавства орган державного нагляду (контролю) повинен визначити критерії віднесення суб'єктів господарювання до трьох груп ризику з огляду на його ступінь: високий, середній чи незначний.
- Залежно від групи ризику має бути встановлена періодичність проведення заходів державного нагляду (контролю). Критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від здійснення господарської діяльності і періодичність проведення планових заходів, затверджуються Кабінетом Міністрів України за поданням органу державного нагляду (контролю).
- Система перевірки господарюючих суб'єктів, що ґрунтується на аналізі ризиків, пов'язаних з їх господарською діяльністю, закріплена Законом, безперечно є кращою альтернативою системи перевірок, яка передбачає постійний контроль та збір і аналізування великої кількості інформації.
- Законом запроваджено прозорий порядок здійснення державного нагляду (контролю), відповідно до якого плановий або позаплановий захід може бути здійснений за умови видання органом державного нагляду (контролю) належних визначених Законом розпорядчих документів, а саме: наказу на проведення заходу та оформленого відповідним чином посвідчення (направлення), в якому зазначається зокрема номер і дата наказу, на виконання якого проводиться захід; дати початку та закінчення заходу; перелік посадових осіб, які беруть участь у заході тощо.

- Ще одним надзвичайно значимим досягненням Закону, яке неможливо залишити поза увагою, є те, що в ньому регламентовані не лише права та обов'язки органів, що уповноважені державою на здійснення заходів нагляду (контролю). Значну увагу у Законі приділено захисту прав суб'єктів господарювання, господарська діяльність яких перевіряється. Метою такого захисту є недопущення незаконного втручання та перешкоджання господарській діяльності з боку органів державної влади, їх посадових осіб при здійсненні ними державного нагляду (контролю).
- Так, суб'єкт господарювання може відмовити представникові перевіряючого органу у здійсненні планового або позапланового заходу в тому разі, якщо керівнику суб'єкта господарювання або уповноваженій ним особі не пред'явлено належним чином оформленого посвідчення та службового посвідчення, що засвідчує посадову особу органу державного нагляду (контролю).
- Також, з метою захисту своїх прав суб'єкти господарювання, діяльність яких перевіряється, мають право фіксувати процес здійснення планового або позапланового заходу чи кожен окрему дію засобами аудіо-, відеотехніки та залучати в ході здійснення заходів державного нагляду (контролю) третіх осіб – як юридичних, так і фізичних (адвокатів, аудиторів, членів громадських організацій тощо). Причому, встановлено, що присутність керівника чи заступника керівника або уповноваженої особи суб'єкта господарювання при здійсненні органом державного нагляду (контролю) планового або позапланового заходу обов'язкова.
- До того ж Законом передбачено – якщо норма закону чи іншого нормативно-правового акта, виданого відповідно до закону, або норми різних законів чи нормативно-правових актів допускають неоднозначне множинне трактування прав та обов'язків суб'єктів господарювання або органів державного нагляду (контролю) та їх посадових осіб, що дозволяє приймати рішення як на користь суб'єкта господарювання, так і на користь органу державного нагляду (контролю), то рішення повинно прийматися на користь суб'єкта господарювання.

Недоліки чинного законодавства у сфері державного нагляду та контролю

- Головним недоліком чинного законодавства у сфері державного нагляду та контролю за господарською діяльністю є те, що правове регулювання цих відносин значною мірою здійснюється за допомогою відомчих та інших підзаконних актів. Закони визначають лише повноваження, а підстави та спосіб здійснення контрольної діяльності прописується у підзаконних актах.
- Таким чином, проведення перевірок суб'єктів господарювання в Україні має під собою доволі складне правове підґрунтя.
- Застарілість, неузгодженість та велика кількість нормативних документів, що регулюють проведення перевірок, є чинником, що призводить до суперечок між господарюючими суб'єктами та контролюючими органами і, як наслідок, – скарги від суб'єктів господарювання до органів влади усіх рівнів на дії контролюючих органів.

Нормативні акти

- Закон України "Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів".
- Закон України "Про молоко та молочні продукти"
- Наказ Держветмедицини від 21.03.2002 № 17 "Про затвердження Ветеринарних та санітарних **вимог до особистих підсобних господарств населення** - виробників сирого товарного молока" зареєстрований в Міністерстві юстиції України 5 квітня 2002 р. за № 336/6624.
- Наказ Держветмедицини від 21.03.2002 № 18 "Про затвердження Ветеринарних та санітарних **вимог до пунктів закупівлі молока** від тварин, які утримуються в особистих селянських господарствах", зареєстрований в Міністерстві юстиції України 5 квітня 2002 р. за № 337/6625
- Наказ Держветмедицини від 20.04.2004 N 49 Про затвердження **Правил ветеринарно-санітарної експертизи молока і молочних продуктів** та вимог щодо їх реалізації", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 7 травня 2004 р. за № 579/9178.
- Постанова Головного державного санітарного лікаря України від 11.09.1998 № 11 "Про затвердження Державних санітарних правил і норм" (Затверджено **ДСП для молокопереробних підприємств**).

Основні принципи у сфері безпечності та якості харчових продуктів

- Чітке закріплення відповідальності оператора ринку в межах своєї діяльності за недотримання вимог законодавства про безпечність харчових продуктів
- Запровадження превентивного підходу до контролю замість необхідності боротися з наслідками
- Контроль всього ланцюга виробництва харчового продукту, що дозволяє виявити загрозу на ранньому етапі та запобігти виробництву небезпечного продукту та, відповідно, потраплянню такого продукту до споживача. На законодавчому рівні це закріплено у формі вимоги обов'язкового запровадження системи управління безпечності харчових продуктів на принципах ХАССП (лат. НАССР)

Простежуваність - основа системи харчової безпеки в країні

- Обов'язкове запровадження бізнесом простежуваності за принципом "крок назад, крок вперед". Підприємство у будь-який час повинно мати точну інформацію про те, звідки воно отримало сировину чи харчовий продукт і куди його було направлено з підприємства.
- Від операторів ринку вимагається застосовувати такі системи простежуваності, що забезпечують доступність інформації за принципом "крок назад, крок вперед" на запит контролюючого органу. Така інформація повинна зберігатися протягом шести місяців після кінцевої дати продажу харчового продукту, нанесеної на маркуванні.

Стандарт ДСТУ ISO 22000:2007 «Система управління безпечністю харчових продуктів»

- У 2007 році в Україні був впроваджений стандарт ДСТУ ISO 22000:2007 «Система управління безпечністю харчових продуктів». Він об'єднував головні положення «7 принципів концепції НАССР» та «8 принципів ISO 9000:2000», а також елементи з ISO 14001:2004.
- Як наслідок Україна має стандарт, що враховує вимоги до якості та безпечності продукції харчової промисловості на кожному етапі харчового ланцюга.

Періодичність проведення контролю, дозвільні документи, державна реєстрація потужностей

- Періодичність проведення державного контролю ґрунтується на **ризик-орієнтованому підході**. У разі дотримання підприємством вимог законодавства, відсутності рекламацій та скарг його перевірятимуть рідше, оскільки ризик від його діяльності є незначним. А державний орган отримує можливість приділяти більше уваги проблемним підприємствам.
- **Експлуатаційний дозвіл** потрібен тільки для підприємств, що провадять діяльність, пов'язану з виробництвом та/або зберіганням харчових продуктів тваринного походження. Для решти, включно із закладами громадського харчування та частиною закладів роздрібної торгівлі, достатньо буде проходження простої процедури реєстрації.
- **Державній реєстрації** обов'язково підлягають: первинне виробництво харчових продуктів; транспортування харчових продуктів; зберігання харчових продуктів; продаж харчових продуктів; заклад громадського харчування (ресторан, бар, їдальня, закусошна, піцерія, кіоск чи інший заклад, що забезпечує харчуванням невизначену кількість фізичних осіб); виробництво харчових продуктів; заклад роздрібної торгівлі.

Правове регулювання видачі експлуатаційних дозволів, державної реєстрація потужностей, надання право експорту

- Постанова Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 р. № 930 "Про затвердження Порядку видачі експлуатаційного дозволу, форми експлуатаційного дозволу та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів"
- наказ Мінагрополітики:
- від 10 лютого 2016 р. № 38 "Про затвердження Порядку затвердження експортних потужностей, внесення та виключення їх з реєстру затверджених експортних потужностей", зареєстрований в Мін'юсті 12 березня 2016 року за № 381/28511;
- від 10 лютого 2016 р. № 39 "Про затвердження Порядку проведення державної реєстрації потужностей, ведення державного реєстру потужностей операторів ринку та надання інформації з нього заінтересованим суб'єктам", зареєстрований в Мін'юсті 12 березня 2016 року за № 382/28512;
- від 10 лютого 2016 р. № 40 "Про затвердження Порядку ведення реєстру операторів ринку та потужностей, на які видано експлуатаційний дозвіл", зареєстрований в Мін'юсті 12 березня 2016 року за № 383/28513.

- Важливим аспектом, що обов'язково контролюється державою є якість та безпечність сировини, адже від цього напряду залежить якість та безпечність готової продукції.
- Якісною вважається продукція, що відповідає діючим нормативам за мікробіологічними показниками, за вмістом антибіотиків, пестицидів, рослинних замінників тощо.
- Окрім цього до уваги беруться показники жирності та кислотності, допустимої кількості соматичних клітин, рівень бактеріального обсіменіння. За даними показниками молочну сировину відносять до визначеного ґатунку та приймають відповідно до діючого **ДСТУ 3662-97 «Молоко коров'яче незбиране. Вимоги при закупівлі»**

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ

Перегінець Юрій
279 48 87
pr@consumer.gov.ua